

Nr 18

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion angående utredning om taxeringsmäns straffrättsliga ansvar m. m.

I en inom andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 380, av herr *Håstad* hemställes, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning om taxeringsmäns straffrättsliga ansvar och »om behovet eller inte av det skydd för taxeringsmän, som § 113 regeringsformen stadgar».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

I § 113 regeringsformen stadgas, att taxeringsmän, som riksdagens beviljnings föreskrifter å dess vägnar tillämpa, ej skola för debitering eller taxering kunna till något ansvar ställas. Med taxeringsmän torde förstås ordförande och ledamöter i de olika beskattningsnämnderna. Åtalsskyddet avser endast taxeringsmännens åtgärder vid taxering och debitering. Enligt strafflagen är sålunda den som sitter i beskattningsnämnd underkastad partiellt ämbetsansvar, avseende bland annat brott mot tystnadsplikt. Liksom taxeringsmännen sålunda äro underkastade ämbetsansvar, ha de enligt strafflagen också straffskydd som ämbetsmän.

Det nu ifrågakommande stadgandet, som väsentligen oförändrat funnits i regeringsformen sedan dennas tillkomst, torde, då det infördes, främst ha avsett att skydda riksdagens beskattningsmakt mot Kungl. Maj:t och kronan. Stadgandet har emellertid tolkats så, att taxeringsmännen äro skyddade mot åtal jämväl från de skattskyldigas sida för felaktigheter vid taxeringen.

År 1933 väcktes en motion (II:10 av herrar Wallén och Johanson i Hallagården) om upphävande av § 113 regeringsformen. På hemställan av konstitutionsutskottet avlog riksdagen motionen. I sitt utlåtande (nr 11) anförde utskottet, att det skydd, som tillförsäkrats taxeringsmännen i paragrafen, alltfört syntes vara av betydelse. Taxeringsmyndigheterna borde, fortsatte utskottet, kunna verkställa det dem anförtrodda grannlaga arbetet utan att riskera att bli ställda till ansvar för att vid något tillfälle en förment för hög eller för låg taxering ägt rum; i varje fall torde ett borttagande av bestämmelsen icke kunna verka fördelaktigt på taxeringsarbetet, och ej heller hade påvisats några olägenheter eller missförhållanden, vilka kunde ha sin grund i bestämmelsen och motivera en ändring av densamma.

Avslutningsvis åberopade utskottet, att bestämmelsen därjämte sammanhänge med riksdagens beskattningsrätt och i sin mån alltjämt betonade taxeringens karaktär av självförvaltningsverksamhet.

I en år 1953 väckt motion (II: 90 av herr Håstad) hemställdes »att riksdagen måtte för sin del upphäva § 113 regeringsformen». I sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 4) avstyrkte konstitutionsutskottet motionen samt anförde:

»Under den tid § 113 regeringsformen gällt har Kungl. Maj:ts och ämbetsverkens inflytande på taxeringsarbetet efter hand ökats väsentligt. Detta har skett dels genom ändrade grunder för sammansättningen av beskattningsnämnderna — Kungl. Maj:t och ämbetsverken ha sålunda nu betydligt större inflytande härvidlag än vad som varit fallet tidigare — dels genom andra organisatoriska förändringar och nybildningar. I sistnämnda avseende må erinras om taxeringsavdelningarna vid länsstyrelserna och om riksskattenämnden, vilka inrättats under de senast förflutna tio åren.

Frågan om ytterligare ändring av taxeringsorganisationen utredes för närvarande efter hemställan av riksdagen (skrivelse nr 219/1950) av 1950 års skattelagssakkunniga. I direktiven för utredningens verksamhet har chefen för finansdepartementet i hithörande del anfört bland annat, att taxeringsnämnderna torde vara i behov av yrkeskunnigt biträde i avsevärt större omfattning än som nu kunde beredas dem. Departementschefen har fört fram tanken på att sådant biträde kunde beredas nämnderna genom heltidsanställda tjänstemän. I direktiven räknas med att organisatoriska förändringar kunde komma att ske även i fråga om prövningsnämnderna. Det förefaller icke uteslutet, att de sakkunniga komma att föreslå sådana ändringar av gällande bestämmelser, att taxerings- och prövningsnämnderna skulle förändras såväl till organisation som till arbetsätt. Frågan om upphävande eller ändring av § 113 regeringsformen synes därför böra upptagas till närmare övervägande först sedan de sakkunnigas förslag i nu ifrågasvarande delar framlagts, något som torde komma att ske i god tid före utgången av valperioden för den nuvarande andra kammaren.»

Betänkande med förslag till effektivare taxering avlämnades av 1950 års skattelagssakkunniga den 8 september 1954 (SOU 1954: 24). I betänkandet föreslogos bland annat olika åtgärder i syfte att erhålla en ändamålsenligare taxeringsorganisation. Sedan vissa delar av sakkunnigbetänkandet överarbetats inom finansdepartementet, har i proposition (nr 160) till innevarande års riksdag framlagts förslag till ändrade regler om uppgiftsskyldighet och taxeringskontroll. Däremot har förslag till ändrad taxeringsorganisation icke upptagits i propositionen. I denna (s. 1 f, 34 och 81) har angivits, att sistnämnda spörsmål befunnits kräva ytterligare utredning genom särskilda sakkunniga.

Den 11 mars 1955 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för finansdepartementet att tillkalla högst fyra utredningsmän för att verkställa en översyn

av taxeringsorganisationen och därmed sammanhängande spörsmål. I direktiven för utredningen framhålles, att densamma bör omfatta bland annat frågorna om taxeringsarbetets organisation i första instans och om prövningsnämndernas ställning och arbetsformer. Enligt direktiven bör utredningen bedrivas med sådan skyndsamhet att förslag i ämnet skall kunna underställas 1956 års riksdag.

Av den ovan lämnade redogörelsen framgår, att taxeringsorganisationen och därmed sammanhängande spörsmål alltjämt äro under utredning av inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga. I likhet med vad utskottet framhöll i sitt ovan citerade utlåtande år 1953, anser utskottet, att frågan om upphävande eller ändring av § 113 regeringsformen bör upptagas till närmare övervägande först sedan resultatet av nämnda utredning föreligger. Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion, II: 380, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 3 maj 1955

På konstitutionsutskottets vägnar:

J. W. PETTERSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Elmgren, Englund, Hällgren, Wahlund, Pettersson, Weiland, Fritiof Karlsson, Erik Olsson och Olsén*; samt

från andra kammaren: herrar Pettersson i Norregård, Fast*, Håstad, Swedberg, Spångberg*, Jonsson i Haverö*, Nordkvist i Kalmar, Hamrin*, Andersson i Linköping* och Dahl.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herr *Håstad*.
